

KEHA-keskuksen asiantuntijalausunto

eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön antamista varten

Asiasta: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ravitsemusyritysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä.

Uudelleentyöllistämisen tukeminen

Ehdotus

Uudelleentyöllistämisen tukemiseksi myönnettäisiin työntekijäkohtainen 1000 euron tuki ravitsemusalan yritykselle komission tiedonannon C(2020) 1863 mukaisena väliaikaisena valtiontukena. Tuen maksimimäärä olisi 800 000 euroa, ja tukea voisi hakea kerran. Tukea haettaisiin 31.8.2020 mennessä ja sen tulisi olla maksettuna 31.12.2020 mennessä. Uudelleentyöllistämisen tukeen sisältyisi jälkivalvonta, jolloin satunnaisotannalla valittujen yritysten uudelleentyöllistämisen tuki tarkistettaisiin erityisesti suhteessa muuhun julkiseen tukeen. Tuen myöntäisi ja maksaisi, jälkivalvonnan ja mahdollisen takaisinperinnän toteuttaisi KEHA-keskus

Lausunto

KEHA-keskuksen käsittelijät tutkisivat sekä hakuvaiheessa että jälkivalvontana haetun tuen suhteessa julkisen yritys- ja työvoimapalvelulain nojalla myönnettyt palkkatuet sekä mahdolliset ELY-keskuksen tai Business Finlandin myöntämät korona- tai muut kehittämisavustukset, jolloin selvitettäisiin, ettei uudelleentyöllistämisen tukea myönnettäisi muihin kuin operatiivisissa tehtävissä työskentelevien palkkoihin, ja ettei tukea myönnettäisi niihin työsuhteisiin, joihin on saatu palkkatukea. Mikäli näin olisi, vähennettäisiin uudelleentyöllistämisen tuesta muut tuet. KEHA-keskus toteaa, että prosessi voidaan toteuttaa resurssitehokkaasti hyödyntäen eri järjestelmistä saatavia tietolähteitä. Siltä osin kuin henkilöstön palkkoihin myönnettyä muuta tukea olisi tarpeen vähentää, tekisi KEHA-keskus vähennyksen hakijaa kuultuaan normaalin hallintoprosessin mukaisesti, mikä saattaisi vaatia resursseja mutta vähentäisi jälkivalvonnan satunnaisotannan määrää ja mahdollisia takaisinperintöjä. Toisaalta jäänee nähtäväksi, saavatko yritykset 3 kk:n ajassa liiketoimintaansa käyntiin niin, että uudelleentyöllistämisen tuen palkanmaksuvelvoite toteutuu täysimääräisesti. Jos näitä yrityksiä ajautuisi konkurssiin ennakkojen maksamisen jälkeen, mutta ennen kuin tuen myöntämisen määrästä on päätetty, näitä ennakkojen maksamia jouduttaisiin ilmoittamaan saatavana konkurseissa, mikä voisi lisätä oikeudellisten palvelujen valvontavastuuta ja työmäärää merkittävästi. Uudelleentyöllistämisen tukemiseen ei muita kommentteja.

Toiminnan rajoitusten hyvittäminen

Ehdotus

Toiminnan rajoitusten hyvittämiseen myönnettäisiin ravitsemusalan yrityksille kohtuullinen kompensatio rajoitusvelvollisuudesta aiheutuneiden joustamattomien, välittömien kustannusten osittaiseksi kattamiseksi. Kompensatio kohdistuisi ravitsemusalan yritysten laskennallisen liikevaihdon aleneman perusteella mm. tilavuokrien, lvi- ja sähkömaksujen sekä liiketoiminnalle koronavirusepidemian aiheuttamien häiriöiden kattamiseen.

Toiminnan rajoitusten hyvittämiseen toteutettaisiin kaksi eri mallia, jossa yritykset, jotka eivät ole saaneet tai hakeneet korona-kehittämisavustuksia ELY-keskuksista tai Business Finlandista, saisivat kompensaaion joukkomaksatuksella, ja yritykset, joilla olisi hakemus korona-kehittämisavustuksesta käsittelyssä hakisivat tukea hakulomakkeella. Lisäksi yrityksiltä, jotka olisivat saaneet korona-kehittämisavustusta, vähennettäisiin toiminnan rajoitusten hyvittämisen tuesta saatu korona-kehittämisavustus pois.

Lausunto

KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan ehdotus on ristiriitainen ja haasteellinen toteuttaa.

Keskeisin ongelma liittyy kustannuskompensatio-osuuden ja ELY/BF-tukien vaikutukseen toisiinsa. Niillä ei pitäisi, toisin kuin ehdotuksessa esitetään, olla kumuloivaa tai vähentävää vaikutusta toisiinsa. Esitysluonnoksen muistiossa kohta 2.2.2 sivulla 6 todetaan, että BF/ELY tuet ovat kehittämiseen ja rahoitusta ei voida käyttää menetetyn kassavirran kattamiseen, operatiivisiin palkkakuluihin, nykyisen toiminnan toimeenpanoon tai liiketoiminnan tappioiden kattamiseen. BF/ELY tuet myönnetään deMinimis-tukena, jolla on väliaikainen 200 000 katto. MaRa-alan toiminnan rajoitusten kompensatiota ei lueta tähän väliaikaiseen 200 000 deMinimis kattoon, eikä myöskään väliaikaiseen yrityskohtaiseen 800 000 euron korona-kriisitukien kattoon johon työllisyyskompensatio luetaan, vaan kyse on valmiuslain nojalla valtion estämän liiketoiminnan kompensoinnista myynnin alenemaa kattamaan tarkoitettu valtiontuki, joka myönnetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b kohdan mukaisena tukena, joka on tarkoitettu luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi. Muistion 3. luvun tavoitteissa todetaan, että tällä tarjotaan yrittäjälle kohtuullinen hyvitys tasapuolisuuden periaatteella.

Ehdotuksen keskeiset vaikutukset 4.1. viimeinen kappale sivulla 9 on KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan ongelmallisin. Siinä todetaan, että mahdolliset koronaepidemiaperusteiset tuet ELY-keskuksista tai Business Finlandilta vähennettäisiin hyvityksen määrästä. Tälle ei kuitenkaan ole mainittu mitään säädösperstusta HESSä, eikä yksiselitteistä keinoa, jolla KEHA-keskus voisi sen tehdä ristiintaulukoimalla tai kaavamaisesti, ja koska nämä tuet eivät kohdistu samaan tarkoitukseen, niillä on eri säädösperste ja tarkoitus, aiheuttaisi tällaisen soveltaminen MaRa-yritysten jättämisen eriarvoiseen tilanteeseen. Lisäksi tällaisen säädöspersteen nojalla ei voitaisi hyödyntää massamaksatusta eikä myöskään verkossa julkaistavaa massapäätöstä, kun siinä ei voitaisi yksiselitteisesti kertoa, millä perusteella vähennys tehdään ja mihin säädökseen vähennys perustuu. Säädösten arviointi rinnakkain ja oikeusjärjestys tässä tuessa jäisivät arvionvaraisiksi. Rajoitusten hyvityskorvauksen osalta jatkotoimien perusteita voi siten olla useita, mutta työ- ja elinkeinoministeriön linjattavaksi edelleen jäisi, miten aktiivisesti näitä voidaan tai pitäisi jälkikäteen tarkastella. Osin tämä on myös resurssikysymys, johon pitää varautua.

Tällä tavoin kirjattuna HE voisi pahimmillaan tarkoittaa, että MaRa-alan yritykset vetäisivät kehittämishavustushakemuksensa takaisin, pelätessään tuen leikkaantumista, ja kuitenkin kehittäminen tulevaisuussuuntautuneesti on yritysten tie ulos poikkeusoloista, kunhan pahin talouden lama on ohi. Lisäksi säännöskohtaisten perustelujen toisen luvun 5 §n perusteluissa

todetaan kyseessä olevan kohtuullinen hyvitys joustamattomista juoksevista kustannuksista, ja nämä eivät ole kustannuksina kehittämisavustusten tuen piirissä. Mikäli työllisyyskompensaatiota ja kustannuskompensaatiota käsiteltäisiin yhtä aikaa, voisi olla myös kahdenkertaisen vähennyksen vaara, mikäli uudelleentyöllistämisen tuesta olisi jo vähennetty avainhenkilöiden osalta kehittämisavustusta, ja kustannuskompensaation osalta tehtäisiin uudelleen koko kehittämisavustusta koskeva vähennys.

Toiminnan keskeyttämisvakuutuksen perusteella saadun korvauksen osalta on säädetty 7 § 6 momentissa tilintarkastajan velvollisuudesta huomautuksen kirjoittamiseen, mikäli ravitsemisyritys ei ole palauttanut saatua hyvitystä toimivaltaiselle viranomaiselle, ja siitä, että tilintarkastajan tulee toimittaa ao. tapauksessa tilintarkastuskertomuksensa toimivaltaiselle viranomaiselle (ts. KEHA-keskukselle). Olisi perusteltua lisätä 14 §:ssä säädettyyn varojenjako-rajituksen noudattamista koskevaan säännökseen myöskin tilintarkastajalle velvoite sisällyttää tilintarkastuskertomukseensa maininta varojenjako koskevasta 14 §:n mukaisesta rajoituksesta. Silloin rajoitus tulisi aina varojen jaosta päättävän toimielimen tietoon.

Koska säädöksen voimaantulo voisi hidastua ja ravitsemusalan yritysten tukeminen viivästyä, mikäli säädöstä lähdettäisiin uudelleen avaamaan, ehdottaa KEHA-keskus lakiehdotukseen lisättävän asetuksenantovaltuus työ- ja elinkeinoministeriölle toiminnan rajoitusten hyvittämisen osalta tukien yhteensovittamisen ja vähennysmekanismin luomiseksi pykäläksi 9a, sekä korjattavan muistion kohdan 4.1. viimeinen lause ja poistettavan lakiehdotuksen kolmannen luvun 9 §n 5-6 momentit. Lisäksi KEHA-keskus ehdottaa tarkennettavan muistion kohtaa 7 säännöskohtaiset perustelut, 9 § kaksi viimeistä kappaletta sivulla 19: KEHA-keskus toteaa, että korona-kehittämisavustuksen vähentäminen kustannuskompensaatiosta toiminnan rajoitusten hyvittämiseen ei ole menettelynä selkeä, eikä esityksessä ole esitetty muutosta mm. yritysten kehittämisavustusta koskevaan lainsäädäntöön tai ohjeistukseen. Toiminnan rajoitusten hyvittämiseen ei muita kommentteja.

MaRa-tukien toimivaltainen viranomainen

Ehdotus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) olisi lain tarkoittama toimivaltainen viranomainen, joka myöntäisi ja maksaisi ehdotetut kompensaatiot, toteuttaisi jälkivalvonnan ja suorittaisi mahdolliset takaisinperinnät.

Lausunto

MaRa-alan kompensatioiden nopean käsittelyn turvaamiseksi KEHA-keskus pitää ehdotettua sille osoitettua toimivaltaa perusteltuna. ELY-keskusten käsiteltävänä on suuri määrä yritysten kehittämisavustuksena myönnettyä korona-kriisirahoitusta sekä kalatalouden ja maaseutuyritysten kriisirahoitus, mikä vaatii paljon resursseja. Tukijärjestelmät, joita yritysten kehittämisavustuksessa sekä maaseudun yritystukien myöntämisessä ja maksamisessa käytetään, voivat ylikuormittua. Toisaalta käsiteltävää määrää on rajallinen. KEHA-keskus voi tältä osin vastata kompensatioiden nopeasta käsittelystä sähköisellä asioinnilla ja KEHA-keskuksessa toteutetuilla maksamisratkaisuilla, sekä huolehtia MaRa-tukien raportoinnista

yhdenmukaisesti, jolloin voidaan turvata riittävät resurssit kaikkien korona-kriisitukien käsittelyyn mahdollisimman nopeasti. KEHA-keskuksella on kokemusta tukien, myös yritystukien päätöksenteko- ja maksuprosessista ml. varustamoille maksettavat korvaukset, edustajanpalkkiot sekä kuntouttavan työtoiminnan korvaukset, joihin ei ELY-keskus tai TE-toimisto tee ensin valtionavustuspäätöstä. Kuitenkin resurssien riittävyyttä on syytä seurata ja työ- ja elinkeinoministeriön seuraavassa lisätalousarviossa varata mahdollisuus nopeaan lisärahoitukseen tarpeen niin vaatiessa.

Ei muuta kommentoitavaa.